

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 621/2022-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátskou kanceláriou BIZOŇ & PARTNERS s. r. o., Hviezdoslavovo námestie 25, Bratislava, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Juraj Bizoň, LL.M., proti uzneseniu Okresného súdu Nitra č. k. 17 C 180/2008-2671 z 21. októbra 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 30. decembra 2021 a na základe výzvy doplnenou 23. marca 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), uznesením Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) označeným v záhlaví tohto uznesenia. Napadnuté uznesenia navrhuje zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie a priznať mu náhradu trov právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti, k nej pripojených príloh a z vlastnej rozhodovacej činnosti ústavného súdu (konanie vedené pod sp. zn. IV. ÚS 578/2018) vyplýva, že v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 17 C 180/2008 o zaplata sumy 248,95 eur s príslušenstvom z titulu nevyplatenia mzdy a sumy 36 732,27 eur s príslušenstvom z titulu nevyplatenia odmeny za sprostredkovateľskú činnosť vystupuje sťažovateľ v procesnom postavení žalobcu proti žalovanému [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] Okresný súd rozsudkom zo 14. marca 2019 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Nitre č. k. 25 Co 60/2020-2595 z 12. mája 2021, žalobu zamietol a žalovanému priznal voči sťažovateľovi náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

3. Uznesením č. k. 17 C 180/2008-2623 z 12. júla 2021 vydaným vyšším súdnym úradníkom bol sťažovateľ zaviazaný zaplatiť žalovanému náhradu trov konania vo výške 10 180,76 eur. Proti predmetnému uzneseniu vyššieho súdneho úradníka podal sťažovateľ sťažnosť, ktorú sudca okresného súdu napadnutým uznesením zamietol a žalovanému náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Napadnuté uznesenie bolo sťažovateľovi doručené 5. novembra 2021.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Proti napadnutému uzneseniu okresného súdu podal sťažovateľ ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje, že:

a) napadnuté uznesenie o výške náhrady trov konania je zmätočné a nepreskúmateľné, keďže okresný súd sa vôbec nezaoberal jeho sťažnostnými námietkami, ktorými namietal neúčelnosť úkonov právnej služby vykonaných pred 10. februárom 2019, keďže nevedli k úspechu žalovaného v konaní. Sťažovateľ poukazuje na to, že Krajský súd v Nitre svoj rozsudok vo veci odôvodnil inak, ako sa žalovaný bránil väčšinu konania. S predmetnou argumentáciou prišiel prvýkrát až v podaní z 10. februára 2019, dovtedajšia právna obrana bola preto podľa sťažovateľa v podstate zbytočná a zjavne neúčelná. V tejto súvislosti odkazuje aj na závery ústavného súdu (IV. ÚS 578/2018), že následkom obštrukčného konania žalovaného predmetné konanie trvá už viac ako dvanásť rokov. Okresný súd svojím formalistickým prístupom priznal žalovanému náhradu trov konania za toto obštrukčné konanie bez toho, aby sa vecou zaoberal v širších súvislostiach;

b) sťažovateľ namieta aj procesný postup okresného súdu. Sťažovateľovi bola 27. októbra 2021 doručená výzva na vyjadrenie sa k vyjadreniu žalovaného k jeho sťažnosti, no okresný súd vydal napadnuté uznesenie už 21. októbra 2021 a doručil mu ho 5. novembra 2021, teda stále počas plynutia zákonnej lehoty na vyjadrenie sa k vyjadreniu žalobcu (do 6. novembra 2021). Tento postup považuje sťažovateľ za hrubý exces majúci za následok porušenie jeho označených práv.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa o porušení jeho práv podľa ústavy, listiny a dohovoru postupom a napadnutým uznesením okresného súdu, ktorým rozhodol o jeho sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka o výške náhrady trov konania. Ťažiskom sťažnostnej argumentácie sú dve námietky, a to zmätočnosť a nepreskúmateľnosť napadnutého uznesenia pre nevysporiadanie sa s jeho sťažnostnou argumentáciou a nesprávny procesný postup okresného súdu.

6. Ústavný súd v prvom rade zdôrazňuje, že nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Z tohto postavenia vyplýva, že úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa zásadne obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (m. m. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu iba vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené,

a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, I. ÚS 117/05).

7. Vo vzťahu k predostretej sťažnostnej argumentácii ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, v zmysle ktorej do obsahu základného práva na spravodlivé konanie (podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) patrí aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Splnenie povinnosti odôvodniť rozhodnutie je preto vždy posudzované so zreteľom na konkrétny prípad [porovnaj napríklad rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci Georgiadis proti Grécku z 29. 5. 1997, sťažnosť č. 21522/93].

8. Obsahom práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (rozhodnutie ESLP vo veci Robins proti Spojenému kráľovstvu Veľkej Británie a Severného Írska z 23. 9. 1997).

9. V prípadoch, keď sťažovatelia namietajú porušenie svojich ústavou, resp. dohovorom garantovaných práv rozhodnutím všeobecného súdu týkajúcim sa náhrady trov konania, je však ústavný súd zdržanlivý, vychádzajúc z toho, že problematika trov konania má vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi akcesorickú povahu, a preto k podrobnému preskúmaniu, resp. k zrušeniu napadnutého výroku o trovách konania pristupuje skutočne iba výnimočne (porovnaj m. m. IV. ÚS 45/06, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011, IV. ÚS 583/2018). To však ale neznamená, že rozhodnutiami o trovách konania nemôže dôjsť k porušeniu práv sťažovateľov. K porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru môže dôjsť postupom všeobecného súdu, ktorý je založený na celkom zjavne nesprávnej interpretácii a aplikácii príslušných ustanovení zákona upravujúcich náhradu trov konania, v ktorom sú obsiahnuté črty svojvôle a taktiež v prípade, ak je odôvodnenie súdneho rozhodnutia vo vzťahu k výrokom o náhrade trov konania celkom nedostatočné, t. j. nepreskúmateľné (IV. ÚS 348/2011, IV. ÚS 341/2012, II. ÚS 837/2015).

10. Z uvedeného vyplýva, že úlohou ústavného súdu nie je ani nemôže byť rozhodovanie o účelnosti trov konania, resp. prepočítavanie trov v „treťom stupni konania“ (obdobne I. ÚS 475/2020). Ústavnému súdu teda v žiadnom prípade neprináleží rozhodovať, za ktoré úkony právnej služby má alebo nemá byť odmena priznaná, ale len posúdiť, či od okresného súdu sťažovateľ dostal náležitú odpoveď na všetky jeho uplatnené relevantné námietky (I. ÚS 563/2020).

11. Po oboznámení sa s odôvodnením napadnutého uznesenia ústavný súd v prejednávanej veci sťažovateľa neidentifikoval pochybenie okresného súdu ústavnoprávnej intenzity.

12. Sťažovateľ svoju námietku o neúčelnosti úkonov právnej služby vykonaných pred 10. februárom 2019 vzniesol aj v sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka (bod 2 napadnutého uznesenia). Sudca okresného súdu v úvode bodu 16 napadnutého uznesenia vysvetlil, že „účelnosť“ trov konania vníma ako poistku pred hradením nákladov nesúvisiacich s konaním,

resp. s nadbytočnými nákladmi, pričom ako príklad uviedol opakované uplatnenie náhrady za prevzatie a prípravu zastupovania a nepotrebné konzultácie s klientom. Vo vzťahu k prejednávanej veci konštatoval, že vyšší súdny úradník preveril všetky uplatnené úkony a jeho postup vyhodnotil ako správny, keďže aj podľa jeho názoru išlo o účelne vynaložené trovy konania. Úkony boli v konaní reálne vykonané, smerovali k dosiahnutiu legitímneho cieľa, ktorým je úspech v konaní a upravuje ich vyhláška, preto nebol dôvod na ich nepriznanie (bod 17 napadnutého uznesenia).

13. Sťažovateľ je naopak presvedčený, že žiaden z úkonov právnej služby, ktorých obsahom bola obrana odlišná než odôvodnenie konečného rozsudku vo veci, nemožno považovať za účelný.

14. Ústavný súd v tejto súvislosti pripomína, že požiadavka na účelnosť ako jeden z definičných znakov trov konania súvisí s eliminovaním nadbytočných a neprimeraných trov konania. Účelnosť možno objektívne konštatovať v prípade, ak bol výdavok pri sledovaní legitímneho procesného cieľa vynaložený iba v nevyhnutnom a všeobecne akceptovateľnom rozsahu. Rozhodujúcim kritériom je teda efektívnosť výdavku vo vzťahu k jeho výške, pričom je nepochybné, že výdavky na zastúpenie strany advokátom sú spravidla odôvodnené, no len za odmenu na úrovni tarifnej odmeny (v zmysle § 9 až § 14 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov). Bez akýchkoľvek pochybností sú za účelné a odôvodnené považované výdavky na odmenu advokáta za podania vo veci samej, podania realizované na výzvu súdu a za zastupovanie na pojednávaní. Individuálne posúdenie účelnosti a odôvodnenosti si spravidla vyžadujú úkony, ktoré sú realizované mimo prebiehajúceho súdneho konania, napr. ďalšia porada alebo rokovanie s klientom, rokovanie s protistranou, vypracovanie právneho rozboru veci a podobne (porov. Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2016. s 892 – 953).

15. Okresný súd tak podľa ústavného súdu v odôvodnení napadnutého uznesenia reagoval na sťažovateľom uplatnené relevantné námietky, síce pomerne stručne, ale ústavne udržateľne. Úlohou ústavného súdu nie je perfekcionisticky „prerábať“ konanie pred všeobecnými súdmi, a to aj keby k nim urobeným dielčím procesným úkonom mal výhrady. Ústavný súd považoval v prejednávanej veci za podstatné, že okresný súd svoje rozhodnutie náležite odôvodnil a jeho závery nemožno považovať za arbitrárne či svojvoľné. Nevidí tak priestor na jeho zásah vo forme zrušenia namietaného uznesenia. Vychádzajúc z uvedeného, konštatuje, že nezistil možnosť porušenia základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 ani podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu.

16. Ústavný súd nad rámec uvedeného dopĺňa, že sa nemožno stotožniť so zjednodušenou premisou sťažovateľa, že s odkazom na nález ústavného súdu č. k. IV. ÚS 578/2018 z 28. apríla 2020 bola procesná obrana žalovaného do 10. februára 2019 iba jeho neúčelným obštrukčným chovaním. V tejto súvislosti je vhodné pripomenúť, že ústavný súd v citovanom náleze vyslovil porušenie práv sťažovateľa postupom okresného súdu (nie žalovaného) v napadnutom konaní.

17. Vo vzťahu k namietanému procesnému postupu okresného súdu, ktorý vydal napadnuté uznesenie pred uplynutím lehoty sťažovateľovi na vyjadrenie sa k vyjadreniu žalovaného k jeho sťažnosti, ústavný súd uvádza, že § 239 a nasledujúce Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) explicitne nezakotvujú povinnosť súdu doručiť sťažnosť, prípadné vyjadrenie k sťažnosti

alebo iné, ďalšie podanie protistrane ani povinnosť umožniť stranám, resp. účastníkom konania vyjadriť sa k takýmto podaniam. Absencia výslovnej právnej úpravy týkajúcej sa potreby vytvorenia priestoru účastníkom konania na oboznámenie sa s podaniami protistrany a možnosti vyjadriť sa k nim však automaticky neznamená, že v sťažnostnom konaní sa princíp kontradiktórnosti neuplatňuje. Ústavný súd už vo svojom skoršom rozhodnutí vo veci sp. zn. III. ÚS 220/2018 dospel k záveru, že princíp kontradiktórnosti nachádza uplatnenie aj v konaní o sťažnosti, pričom z dôvodu jeho nerešpektovania v danej veci vyslovil porušenie práv. Týkalo sa to však závažnejšieho pochybenia spočívajúceho v nedoručení samotnej sťažnosti protistrane, čo determinuje vyššiu intenzitu zásahu do práv protistrany než v práve prejednávanej prípad, pretože protistrana by *de facto* nemala informáciu o tom, že sťažnosť bola podaná a že konanie o nej prebieha. V dôsledku toho by nemala žiadnu možnosť sa k nej vecne vyjadriť (m. m. I. ÚS 145/2021).

18. V prejednávanej veci však išlo o vyjadrenie žalovaného k sťažnosti sťažovateľa, pričom obaja účastníci konania mali vedomosť o prebiehajúcom sťažnostnom konaní a obom sa vytvoril rovnaký priestor na zaujatie postoja k namietanej výške trov konania (sťažovateľovi v sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka a žalovanému vo vyjadrení k sťažnosti). Hoci by s ohľadom na čl. 9 CSP bolo vhodné, aby v záujme naplnenia princípu kontradiktórnosti konania okresný súd pred rozhodnutím o sťažnosti vyčkal na vyjadrenie sťažovateľa k vyjadreniu žalovaného k jeho sťažnosti, takéto opomenutie však nemožno podľa názoru ústavného súdu bez ďalšieho považovať za porušenie dosahujúce ústavnoprávny rozmer, ale je potrebné vyhodnotiť ho s ohľadom na všetky okolnosti konkrétneho prípadu. Princíp kontradiktórnosti konania, ktorý je nesporne obsahom práva na spravodlivý proces, totiž nemožno chápať formalisticky, ale je potrebné dôsledne vyhodnotiť individuálne okolnosti situácie, na základe ktorých možno dospieť k záveru, či v konkrétnom prípade bola možnosť účastníka konania zaujať stanovisko k vyjadreniu protistrany naozaj reálne zmarená, a tým jeho pozícia objektívne oslabená.

19. K tomuto materiálnemu výkladu zásady kontradiktórnosti konania sa v poslednom období priklonil i ESĽP (Puškárová proti Slovensku zo 7. 5. 2019, sťažnosť č. 19356/14, Nerušil proti Slovensku zo 7. 5. 2019, sťažnosť č. 37016/15 a naposledy vo veci Sarkocy proti Slovensku z 22. 9. 2020, sťažnosť č. 36446/17). Obdobne predtým podľa odlišného stanoviska k nálezu č. k. III. ÚS 408/2016 z 18. októbra 2016 pri posudzovaní porušenia princípu kontradiktórnosti konania a rovnosti zbraní, ku ktorému dochádza nedoručením vyjadrenia účastníka konania (strany sporu) protistrane, je potrebné zohľadniť obsahový význam neoboznámeného vyjadrenia (napr. rozsudok ESĽP z 18. 10. 2007 vo veci Asnar proti Francúzskej republike, sťažnosť č. 12316/04; rozsudok ESĽP z 3. 7. 2008 vo veci Vokoun proti Českej republike, sťažnosť č. 20728/05) (I. ÚS 298/2022).

20. S prihliadnutím na uvedené sa ústavný súd zameril na odôvodnenie uznesenia vyššieho súdneho úradníka, obsah sťažnosti proti uzneseniu vydanému vyšším súdnym úradníkom, v ktorom sťažovateľ vymedzil dôvody, pre ktoré považoval namietané úkony právnej služby za neúčelné a ktoré sa stali sa predmetom posudzovania okresného súdu, obsah vyjadrenia žalovaného k sťažnosti (vyplývajúci z bodu 3 napadnutého uznesenia) a napokon aj na argumentáciu sťažovateľa v ústavnej sťažnosti. Z ich obsahu nevyplýva, že by vyjadrenie sťažovateľa k vyjadreniu žalovaného k jeho sťažnosti mohlo mať zásadnejší vplyv na rozhodnutie sudcu. Žalovaný v rámci vyjadrenia k sťažnosti v podstate uviedol len, že z platnej právnej úpravy nevyplýva nárok na priznanie náhrady výlučne za úkony po obsahovej stránke sa stotožňujúce

s odôvodnením konečného rozhodnutia vo veci a odkaz na ustanovenia vyhlášky. V ústavnej sťažnosti sťažovateľ namieta, že ide o hrubý exces okresného súdu, ktorý mal povinnosť zaoberať sa aj tvrdeniami z jeho vyjadrenia bez toho, aby bližšie špecifikoval, aké ďalšie relevantné argumenty (okrem tých, ktoré už na vymedzenú tému uviedol v samotnej sťažnosti) potenciálne mohol a chcel uviesť na podporu svojho názoru. Vzhľadom na uvedené okolnosti veci tak ústavný súd namietaný procesný postup okresného súdu nepovažuje za vadu majúcu spôsobilosť reálne zasiahnuť do sťažovateľom označených práv.

21. Z uvedených dôvodov ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ako zjavne neopodstatnenú.

22. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, zaoberať sa ďalšími procesnými návrhmi sťažovateľa prezentovanými v petite jeho ústavnej sťažnosti stratilo svoje opodstatnenie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. novembra 2022

Miloš Mad'ar
predseda senátu